AIŠKINAMASIS RAŠTAS
DĖL LIETUVOS RESPUBLIKOS LOTERIJŲ ĮSTATYMO NR. IX-1661 18 IR 31 STRAIPSNIŲ PAKEITIMO IR 19 STRAIPSNIO PRIPAŽINIMO NETEKUSIU GALIOS IR LIETUVOS RESPUBLIKOS LOTERIJŲ IR LOŠIMŲ MOKESČIO ĮSTATYMO NR. IX-326 5 STRAIPSNIO PAKEITIMO ĮSTATYMŲ PROJEKTŲ

1. Įstatymo projekto rengimą paskatinusios priežastys, parengto projekto tikslai ir uždaviniai.

1.1. Įstatymų projektų tikslai ir laukiami rezultatai. Lietuvos Respublikos loterijų įstatymo Nr. IX-1661 18 ir 31 straipsnių pakeitimo ir 19 straipsnio pripažinimo netekusiu galios įstatymo projektu (toliau – LĮ projektas) ir Lietuvos Respublikos loterijų ir lošimų mokesčio įstatymo Nr. IX-326 5 straipsnio pakeitimo įstatymo projektu (toliau - LLMĮ projektas) (toliau kartu – Įstatymų projektai) yra siekiama supaprastinti loterijų apmokestinimo sistemą Lietuvoje, atsisakant šiuo metu galiojančio modelio kuomet loterijų organizatoriai privalo skirti paramą labdaros ir paramos gavėjams pagal Lietuvos Respublikos loterijų įstatymą (toliau – LĮ), bei didinti aukšto meistriškumo sporto finansavimą iš valstybės biudžeto lėšų.

Šiais Įstatymų projektais yra naikinama privaloma pareiga loterijų organizatoriams 8 % nuo išplatintų loterijos bilietų vertės skirti paramai ir atitinkamai nustatoma, jog loterijų ir lošimų mokesčio bazei yra taikomas ne 5 %, o 13 % mokesčio tarifas. Priėmus šiuos Įstatymų projektus, aukšto meistriškumo sporto rėmimas Lietuvoje nebepriklausys išskirtinai nuo loterijų organizatorių pajamų ir valios. Todėl bus užtikrintas stabilus, skaidrus ir reikšmingai didesnis aukšto meistriškumo sporto finansavimas. Svarbu atkreipti dėmesį, jog **Finansų ministerija dar 2018 m. įsipareigojo 38 % padidinti gaunamą finansavimą aukšto meistriškumo sportui, įskaitant Lietuvos tautiniam olimpiniam komitetui (toliau - LTOK) ir Lietuvos paralimpiniam komitetui (toliau – LPK) su sąlyga, jei finansavimas būtų skiriamas iš valstybės biudžeto.**

Šiuo metu Lietuvoje veikiantis loterijų reguliavimas išsiskiria iš kitų šalių. Daugelyje Europos Sąjungos (toliau – ES) valstybių narių dominuoja valstybinės loterijos arba koncesijos pagrindu išskirtinėmis teisėmis loterijas organizuoja nevyriausybinės organizacijos, kurios moka mokesčius į biudžetą. Tuo tarpu Lietuvoje veikia laisva rinka ir loterijas organizuoja privatus verslas, kuris didžiąją dalį mokesčių moka ne į valstybės biudžetą, o tiesiogiai pasirinktiems labdaros ir paramos gavėjams, tarp jų ir LTOK bei LPK. Tokiu būdu labdaros ir paramos gavėjai gauna paramą, kuri galėtų būti prilyginama viešosioms lėšoms, tačiau išvengia Valstybės kontrolės audito, viešųjų pirkimų vykdymo pagal Lietuvos Respublikos viešųjų pirkimų įstatymą bei finansinės atskaitomybės, kuri yra privaloma gaunant lėšas tiesiogiai iš valstybės biudžeto. Taigi, priėmus šiuos Įstatymų projektus ir nustačius LTOK ir LPK finansavimo modelį iš valstybės biudžeto lėšų, būtų užtikrintas LTOK ir LPK veiklos tęstinumas, pajamų stabilumas, skaidrumas ir finansinė atskaitomybė.

1.2. Loterijų apmokestinimo ir nacionalinio olimpinio komiteto finansavimo sistema Lietuvoje. Lietuvoje loterijas organizuoja privačios įmonės vadovaujantis LĮ. Šiuo metu loterijų organizatoriams yra taikomas 5 % mokesčio tarifas nuo išplatintų loterijos bilietų nominalios vertės pagal Lietuvos Respublikos loterijų ir lošimų mokesčio įstatymą (toliau – LLMĮ), taip pat loterijų organizatoriai pagal LĮ privalo 8 % nuo nominaliosios išplatintų loterijos bilietų vertės skirti paramai Lietuvos Respublikos labdaros ir paramos įstatyme (toliau – LPĮ) nustatytiems paramos gavėjams. Atsižvelgiant į tai, kad loterijų organizatoriams yra nustatyta privaloma pareiga 8 % nuo nominaliosios išplatintų loterijos bilietų vertės skirti paramai, tokio pobūdžio parama Valstybės

kontrolės ir Valstybinės mokesčių inspekcijos nuomone neatitinka LPĮ nustatyto paramos teikimo savanoriškumo principo ir savo pobūdžiu yra labiau panaši į mokestį.

Šiuo metu Lietuvoje pagrindinis loterijų organizatorius, užimantis didžiausią rinkos dalį (75 %) ir skiriantis daugiausiai lėšų paramai pagal LĮ, yra UAB „Olifėja“. Pažymėtina, kad pagrindinis UAB „Olifėja“ akcininkas yra LTOK, kuris gauna ne tik dividendus, bet ir paramą iš jam priklausančios bendrovės.

2020 m. LTOK pajamos sudarė 11,03 mln. Eur., iš kurių 6,46 mln. Eur (59 %) buvo skiriama kaip UAB „Olifėja“ parama, 3,59 mln. Eur (33 %) buvo pajamos iš UAB „Olifėja“ dividendų, likusias pajamas (8 %) sudarė Tarptautinio ir Europos olimpinių komitetų subsidijos ir kitos lėšos. Taigi, didžiausias Lietuvoje loterijų organizatorius UAB „Olifėja“ yra ir pagrindinis Lietuvos nacionalinio olimpinio komiteto pajamų šaltinis.

1.3. Loterijų organizavimo ir nacionalinių olimpinių komitetų finansavimo sistemos kitose šalyse. Loterijų veiklos organizavimo modelis kai loterijas organizuoja privatus verslas yra išskirtinis Europoje. Iš ES valstybių narių, privatiems organizatoriams loterijos priklauso tik Čekijoje ir Lietuvoje. Kitose ES šalyse egzistuoja valstybinis monopolis arba valstybės reguliuojamas monopolis, t. y. kai loterijas organizuoja privačios kompanijos išskirtinėmis teisėmis arba loterijas organizuoja nevyriausybinės organizacijos.

Pažymėtina, kad Lietuva yra išskirtinė valstybė ES ne tik dėl loterijų veiklos organizavimo modelio, bet ir todėl, jog privatus verslas dalį savo pajamų privalo pervesti ne į valstybės biudžetą, bet labdaros ir paramos gavėjams, tarp kurių yra ir nacionalinis olimpinis komitetas. Tuo pačiu nebuvo nustatytos nei vienos kitos valstybės, išskyrus Lietuvą, kurioje nacionalinis olimpinis komitetas būtų loterijų organizatoriumi, t. y. būtų pagrindinis loterijų organizatoriaus akcininkas.

Daugumoje ES valstybių, nacionalinius olimpinius komitetus finansuoja valstybė skirdama lėšas iš biudžeto (Ispanija, Italija, Kroatija, Latvija, Portugalija, Prancūzija, Suomija, Švedija). Tik keliose valstybėse (Lietuva, Belgija, Nyderlandai, Slovėnija, Vokietija) nacionalinių olimpinių komitetų pajamos yra siejamos su loterijų skiriama parama. Tačiau, visose valstybėse (išskyrus Lietuvą), kuriose nacionalinių olimpinių komitetų pajamos yra siejamos su loterijų skiriama parama, yra arba valstybinis loterijų monopolis arba valstybės reguliuojamas loterijų monopolis.

1.4. Priežastys, paskatinusios Įstatymų projektų rengimą. Šiuo metu Lietuvoje veikia loterijų apmokestinimo sistema, kurią sudaro dviejų tipų mokesčiai: LLMĮ nustatytas 5 % mokesčio tarifas nuo išplatintų loterijos bilietų nominalios vertės ir LĮ nustatyta privaloma 8 % nuo nominaliosios išplatintų loterijos bilietų vertės skiriama parama, kuri neatitinka paramos savanoriškumo principo ir pagal savo pobūdį gali būti prilyginta mokesčiui.

Pažymėtina, kad loterijų organizatoriai skirdami paramą patys sprendžia kuriems labdaros ir paramos gavėjams tokia parama turi būti teikiama, todėl gali susiklostyti situacija, kad loterijų organizatorius remia labdaros ir paramos gavėją, kuris yra tiesiogiai susijęs su pačiu loterijų organizatoriumi, pavyzdžiui, pats paramos gavėjas yra loterijų organizatoriaus akcininkas.

Loterijų apmokestinimo sistema, kuomet loterijų organizatoriai skirsto privalomą paramą pasirinktiems labdaros ir paramos gavėjams yra nepakankamai skaidri, kadangi, visų pirma, valstybė nedalyvauja šių pajamų skirstyme, antra, valstybė negali prižiūrėti kaip pajamos, gautos iš loterijų organizatorių, yra panaudojamos. Pažymėtina, kad labdaros ir paramos gavėjams pajamas gaunant tiesiogiai iš loterijų organizatorių yra išvengiama finansinės atskaitomybės, kuri būtų privaloma jeigu jie gautų lėšas iš valstybės biudžeto. Labdaros ir paramos gavėjai taip pat tokiu būdu išvengia Valstybės kontrolės audito ir viešųjų pirkimų vykdymo pagal Lietuvos Respublikos viešųjų pirkimų įstatymą.

Pažymėtina, kad loterijų organizatorių pajamos nėra stabilios ir laikui einant gali sumažėti dėl atsiradusios konkurencijos ir kitų veiksnių, todėl labdaros ir paramos gavėjo tiesioginis priklausomumas nuo loterijų organizatoriaus kelia grėsmę veiklos tęstinumui. 2020 m. dėl susiklosčiusios ekonominės situacijos ir sumažėjusių UAB „Olifėja“ pajamų, LTOK gavo 0,6 mln. Eur. mažiau paramos lyginant su 2019 m. Atsižvelgiant į tai, šiuo metu esantis tiesioginis LTOK pajamų priklausomumas nuo loterijų organizatoriaus pajamų reiškia LTOK pajamų nestabilumą, kurio būtų išvengiama gaunant finansavimą iš valstybės biudžeto lėšų.

1.5. Stabilaus ir skaidraus aukšto meistriškumo sporto finansavimo modelio įgyvendinimas Lietuvoje. Šiais Įstatymų projektais yra siekiama sukurti stabilų, skaidrų ir ženkliai didesnį aukšto meistriškumo sporto finansavimą Lietuvoje. Todėl yra siūloma įstatyme nustatyti LTOK ir LPK finansavimą valstybės biudžeto lėšomis. Gaunant pajamas iš valstybės biudžeto, o ne tiesiogiai iš loterijų organizatorių skiriamos paramos, būtų užtikrinama LTOK ir LPK finansinė atskaitomybė bei pajamų stabilumas ir skaidrumas.

Visų pirma, siekiant nustatyti LTOK ir LPK finansavimą iš valstybės biudžeto lėšų, turi būti keičiamas Lietuvos Respublikos sporto įstatymas (toliau – SĮ) jame nustatant LTOK ir LPK vykdomas funkcijas ir finansavimo galimybes valstybės biudžeto lėšomis.

Antra, vadovaujantis Lietuvos Respublikos biudžeto sandaros įstatymo 5 straipsnio 1 dalies 1 punktu, Lietuvos Respublikos švietimo, mokslo ir sporto ministerija (toliau – ŠMSM), kaip biudžeto asignavimų valdytoja, naudotų jai skirtus asignavimus iš biudžeto ir atitinkamai paskirstytų juos LTOK ir LPK. Atsižvelgiant į tai, ŠMSM savo strateginiame veiklos plane nusistatytų priemonę, kurioje būtų numatyta LTOK ir LPK skirti valstybės biudžeto lėšas.

Trečia, LTOK ir LPK kasmet už skirtų lėšų panaudojimą turėtų atsiskaitytų ŠMSM, o Valstybės kontrolė galėtų atlikti auditą ir patikrinti kaip LTOK ir LPK naudoja valstybės lėšas. Pažymėtina, kad LTOK ir LPK kitas gaunamas pajamas (dividendus, savanorišką paramą ar kitas lėšas) galėtų ir toliau naudoti laisvai.

Ketvirta, atsižvelgiant į tai, kad šiuo metu aukšto meistriškumo sportas yra finansuojamas LTOK bei LPK ir valstybės biudžeto lėšomis, turi būti atitinkamai keičiamas SĮ nustatant kokioms funkcijos vykdyti LTOK ir LPK gauna valstybės biudžeto lėšas. Kadangi šiuo metu stipendijos yra skiriamos tiek iš biudžeto lėšų, tiek LTOK ir LPK skiria stipendijas, atitinkamai turėtų būti keičiamas SĮ, padidinant valstybės skiriamas stipendijas tiek, kiek šiuo metu sportininkai jų gauna iš LTOK ir LPK. Taip pat būtų keičiamas SĮ dėl teikiamos paramos federacijoms, nustatant, jog finansavimas federacijoms taip pat skiriamas pagal SĮ iš valstybės biudžeto lėšų.

Taigi, priėmus šiuos Įstatymų projektus, bus supaprastinta loterijų apmokestinimo sistemą Lietuvoje, atsisakant šiuo metu galiojančio modelio kuomet loterijų organizatoriai privalo skirti paramą labdaros ir paramos gavėjams pagal įstatymą, bei reikšmingai padidintas aukšto meistriškumo sporto finansavimas iš valstybės biudžeto lėšų. Nustačius LTOK ir LPK finansavimo modelį ne tiesiogiai iš loterijų organizatorių, o iš valstybės biudžeto lėšų, bus užtikrintas LTOK ir LPK veiklos tęstinumas, pajamų stabilumas, skaidrumas ir finansinė atskaitomybė.

Siekiant, jog įgaliotos instutucijos turėtų pakankamai laiko priimti Įstatymų projektų įgyvendinamuosius teisės aktus, nustatoma, jog Įstatymų projektai įsigalios nuo 2023 m. sausio 1 d.

2. Įstatymo projekto iniciatoriai (institucija, asmenys ar piliečių įgalioti atstovai) ir rengėjai.

Įstatymo projekto rengėjai – Lietuvos Respublikos Seimo nariai.

3. Kaip šiuo metu yra reguliuojami įstatymų projektuose aptarti teisiniai santykiai.

Šiuo metu, pagal LLMĮ 5 straipsnio 1 dalį, organizuojant loterijas, loterijų ir lošimų mokesčio bazei - išplatintų loterijos bilietų nominaliai vertei, yra taikomas 5 % mokesčio tarifas.

Šiuo metu, pagal LĮ 19 straipsnio 1 dalį, loterijų organizatorius 8 % nuo nominaliosios per kalendorinių metų ketvirtį išplatintų loterijos bilietų vertės privalo skirti paramai LPĮ nustatytiems paramos gavėjams.

Šiuo metu, SĮ nėra nustatytos LTOK ir LPK vykdomos funkcijos ir finansavimas valstybės biudžeto lėšomis.

4. Kokios siūlomos naujos teisinio reguliavimo nuostatos ir kokių teigiamų rezultatų laukiama.

LĮ projektu yra naikinamos nuostatos, susijusios su privaloma pareiga loterijų organizatoriui 8 % nuo nominaliosios per kalendorinių metų ketvirtį išplatintų loterijos bilietų vertės skirti paramai Lietuvos Respublikos labdaros ir paramos įstatyme nustatytiems paramos gavėjams.

LLMĮ projektu yra keičiama LLMĮ 5 straipsnio 1 dalis, nustatant, jog organizuojant loterijas, loterijų ir lošimų mokesčio bazei yra taikomas 13 % mokesčio tarifas.

Pagrindiniai teigiami rezultatai, kurių tikimąsi: supaprastinama loterijų apmokestinimo sistema, padidintas aukšto meistriškumo sporto finansavimas, užtikrintas LTOK ir LPK veiklos tęstinumas, pajamų stabilumas, finansinė atskaitomybė ir skaidrumas.

5. Numatomo teisinio reguliavimo poveikio vertinimo rezultatai (jeigu rengiant įstatymo projektą toks vertinimas turi būti atliktas ir jo rezultatai nepateikiami atskiru dokumentu), galimos neigiamos priimto įstatymo pasekmės ir kokių priemonių reikėtų imtis, kad tokių pasekmių būtų išvengta.

Rengiant šiuos Įstatymų projektus buvo analizuojama ir vertinama, jog labdaros ir paramos gavėjai nepatirtų neigiamų pasekmių dėl šių Įstatymų projektų. Atsižvelgiant į tai, buvo surinkti duomenys apie visus labdaros ir paramos gavėjus, kuriems 2019-2021 m. loterijų organizatoriai skyrė paramą. Siekiant išvengti neigiamų pasekmių, šiems labdaros ir paramos gavėjams taip pat yra planuojama numatyti papildomą paramą iš valstybės biudžeto lėšų.

6. Kokią įtaką priimti įstatymai turės kriminogeninei situacijai, korupcijai.

Priimtas įstatymo projektas įtakos kriminogeninei situacijai ir korupcijai neturės.

7. Kaip įstatymų įgyvendinimas atsilieps verslo sąlygoms ir jo plėtrai.

Šie Įstatymų projektai neigiamų pasekmių loterijų organizatoriams neturės ir papildomos mokestinės naštos nesukels.

8. Ar įstatymo projektas neprieštarauja strateginio lygmens planavimo dokumentams.

Įstatymo projektas neprieštarauja strateginio lygmens planavimo dokumentams.

9. Įstatymų inkorporavimas į teisinę sistemą, kokius teisės aktus būtina priimti, kokius galiojančius teisės aktus reikia pakeisti ar pripažinti netekusiais galios.

Įstatymų projektų įgyvendinimui reikės pakeisti SĮ, nustatant LTOK ir LPK vykdomas funkcijas ir finansavimą valstybės biudžeto lėšomis. Taip pat turės būti keičiamas SĮ, padidinant valstybės skiriamas stipendijas tiek, kiek šiuo metu sportininkai jų gauna iš LTOK ir LPK. SĮ dar turės būti keičiamas ir dėl teikiamos paramos federacijoms, nustatant, jog finansavimas federacijoms skiriamas pagal SĮ iš valstybės biudžeto lėšų.

Įstatymo projektų įgyvendinimui Lošimų priežiūros tarnybai prie Lietuvos Respublikos finansų ministerijos, Valstybinei mokesčių inspekcijai prie Lietuvos Respublikos finansų

ministerijos, ir ŠMSM reikės priimti įgyvendinamuosius teisės aktus.

Įstatymų projektų įgyvendinimui LPĮ keisti nereikės.

10. Ar įstatymų projektai parengti laikantis Lietuvos Respublikos valstybinės kalbos, Teisėkūros pagrindų įstatymų reikalavimų, o įstatymų projektų sąvokos ir jas įvardijantys terminai įvertinti Terminų banko įstatymo ir jo įgyvendinamųjų teisės aktų nustatyta tvarka.

Projektas parengtas laikantis nustatytų reikalavimų.

11. Ar Įstatymo projektas atitinka Europos žmogaus teisių ir pagrindinių laisvių apsaugos konvencijos nuostatas bei Europos Sąjungos dokumentus.

Įstatymo projekte reglamentuojami klausimai atitinka Žmogaus teisių ir pagrindinių laisvių apsaugos konvenciją ir ES teisės nuostatas.

12. Jeigu įstatymams įgyvendinti reikia įgyvendinamųjų teisės aktų, kas ir kada juos turėtų parengti, šių aktų metmenys.

ŠMSM turėtų parengti SĮ projektą, kuris turi būti priimtas iki Įstatymų projektų įsigaliojimo, t.y. iki 2023 m. sausio 1 d.

Įstatymo projektų įgyvendinimui Lošimų priežiūros tarnybai prie Lietuvos Respublikos finansų ministerijos, Valstybinei mokesčių inspekcijai prie Lietuvos Respublikos finansų ministerijos ir ŠMSM reikės priimti įgyvendinamuosius teisės aktus iki Įstatymų projektų įsigaliojimo, t. y. iki 2023 m. sausio 1 d.

13. Kiek valstybės, savivaldybių biudžetų ir kitų valstybės įsteigtų fondų lėšų prireiks įstatymams įgyvendinti, ar bus galima sutaupyti (pateikiami prognozuojami rodikliai einamaisiais ir artimiausiais 3 biudžetiniais metais).

Atsižvelgiant į tai, kad 2020 m. loterijų organizatorių skiriama parama buvo lygi 8,5 mln. Eur, o paramą aukšto meistriškumo sportui planuojama didinti 38 %, Įstatymų projektų įgyvendinimui reikės papildomai skirti apie 3 mln. Eur. iš valstybės biudžeto.

14. Įstatymo projekto rengimo metu gauti specialistų vertinimai ir išvados.

Nėra.

15. Reikšminiai žodžiai, kurių reikia šiam projektui įtraukti į kompiuterinę paieškos sistemą, įskaitant Europos žodyno „Eurovoc“ terminus, temas bei sritis.

Reikšminiai įstatymo projekto žodžiai „loterijos“, „loterijų mokestis“.

16. Kiti, iniciatorių nuomone, reikalingi pagrindimai ir paaiškinimai.

Nėra.

Teikia
Seimo nariai

Vardas, pavardė	Parašas
Mykolas Majauskas	
Liudas Jonaitis	
Edmundas Pupinis	
Silva Lengvinienė	
Vytautas Bakas	
Andrius Mazuronis	
Valentinas Bukauskas	
Virgilijus Alekna	
Vytautas Gapšys	
Valius Ąžuolas	
Jonas Pinskus	
Andrius Kupčinskas	
Kęstutis Masiulis	
Sergejus Jovaiša	
Laurynas Kasčiūnas	
Vytautas Mitalas	
Audrius Petrošius	
Andrius Bagdonas	
Linas Kukuraitis	
Tomas Tomilinas	
Tomas Bičiūnas	
Eugenijus Gentvilas	
Dovilė Šakalienė	